

Befellegzett

VISSZHANG - LXIII. évfolyam, 51-52. szám, 2019. december 19.

Kertes Attila megpróbálja elkülöníteni a besúgást a szocializmusban, illetve a kapitalizmusban (*Nemtelen, ÉS*, 2019/50., dec. 15.). Szerintem a lényeges különbség a körülményekben található. Mert a kapitalizmusban az érvényesülés főleg a magánvállalkozásokon keresztül érhető el, míg az államszocializmusban, ahol nincsenek ilyenek, csakis az egyetlen párt által irányított közintézményekben. A hatalom keze pedig elér a vállalatokhoz, a kutató- és oktatási intézetekhez, a kultúrához, az élet minden területére. Innentől kezdve a kinevezések, megbízások, előléptetések ügye egy központi döntés (akkor úgy hívták, káderfejlesztés) kérdése volt. Ezért úgy gondolom, itt a besúgás rendszerét az erkölcsi deficiten túl jellemzi még egyfajta társadalomrombolás is. Arról van szó, hogy az átlagpolgár, aki megpróbál a ranglétrán szorgalommal, tudással és pontos munkával előrejutni, azt tapasztalja, hogy egyszer csak egy tehetségtelenebb, eredménytelenebb és butább embert helyeznek fölébe. Azt persze nem tudja, hogy az új főnök a belügytől kapja a fizetését mint szt. tiszt, vagy hogy rendszeresen jelentéseket ír kollégáiról. Nem érti, miért az kapja meg a szűkös anyagi forrásokat kutatásaira, miért az rendezhet filmet, miért azt küldik külföldre, miért azt hívják be a főnökök a bizalmas beszélgetésekre, miért az felügyeli mindenki munkáját, miért, hogy akármennyire igyekeznek, nem tudja megelőzni. És akkor az emberen erőt vesz a reménytelenség, és megtanulja: nincsen korreláció a nyújtott teljesítmény és az elért eredmény között, és már nem igyekeznek többé. Ekkor fellegzett be az egész társadalomnak.